

Ženska udruga
"IZVOR" Tenja

**IZVJEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH PRAVA
ZA 2020.**

Izvještaj se odnosi na područja i oblike kršenja temeljnih prava, prioritetno žena, evidentirana putem pravnog savjetovališta udruge i/ili SOS telefona za žrtve nasilja, mobbinga i diskriminacije.

Ovaj izvještaj obuhvaća područja i oblike kršenja temeljnih prava i sloboda građana/ki čije pritužbe je Udruga zaprimila u razdoblju od 01.01. do 31.12.2020. Od ukupnog broja novozaprimljenih slučajeva 85% odnosi se na povrede prava i sloboda žena i ovaj izvještaj primarno daje prikaz ljudskih prava žena u Hrvatskoj.

Osiguran je kontinuitet dostupnosti svakim radnim danom od 9.00 do 13.00 sati: za pružanje općih pravnih informacija, uputa i savjeta, putem telefona, elektronskom poštom, Facebookom; za besplatnu pravnu i psihosocijalnu pomoć i podršku u prevladavanju traume žena s iskustvom nasilja, uveli smo pružanje podrške i preporuka u prevladavanju socijalne izolacije putem: SOS telefona - 0800 200 151 za suzbijanje nasilja u obitelji, mobbinga i diskriminacije, Skypea; online grupe za podršku i individualnu pomoć. U hitnim slučajevima osiguran je i direktni rad u uredu. Stručne upute i preporuke s područja djelovanja bile su dostupne putem web stranice udruge. Za sugrađanke i sugrađane koji nemaju pristup navedenim informacijskim kanalima prenosili smo opće informacije putem medija i info točaka u zajednici, upućivali ih na telefonski kontakt, najavu dolaska, slanje pismena putem pošte.

Sustavnu podršku u povezivanju s građanima starije životne dobi pružale su naše radnice zaposlene na pružanju pomoći u kući u sve tri zajednice, putem kojih smo zaprimali i/ili razmjenjivali potrebnu dokumentaciju u predmetima pravne pomoći osobama starije životne dobi.

Stručni kapaciteti omogućili su i brzu prilagodbu podrške široj javnosti u vidu pisanih uputa prevenirana stanja i prevladavanja posljedica mjera (samo)izolacije, organizacije škole i rada od kuće, posebno usmjereni na djecu, mlade i pomagače. S tim ciljem za radnice zaposlene na pružanju usluga pomoći u kući za starije i nemoćne osobe provodili smo radionice jačanja vještina podrške u radu s tom skupinom, a u listopadu smo organizirali jednodnevni edukativni program na temu zaštite mentalnog zdravlja za 181 sudionica/ka -pomagača iz institucija, dio uključen izravno prema dopuštenom broju, ostali putem Zoom platforme. Interes je bio toliko velik da smo bili primorani nakon 192 prijave zatvoriti poziv sagledavajući kao izvjestan rizik u provedbi opće stanje naše infrastrukture pa time i pružatelja tehničke podrške u konkretnom slučaju.

Tijekom 2020. godine pomoć i podrška je pružena 777 izravnih korisnica/ka udruge od čega 63% (493) se odnosi na polje pravne i psihosocijalne pomoći i podrške, s učešćem žena od 92% i 8% muškaraca.

Tijekom izvještajnog razdoblja evidentirali smo povećan broj poziva s elementom nasilja prema ženama. **Putem pravnog savjetovališta zabilježeno je povećanje od 56%** od toga: 33% slučajeva se odnosi s područja kaznenopravne zaštite (prijetnje smrću, dugotrajno zlostavljanje); 21% potrebe hitnog stambenog zbrinjavanja i 21% obiteljsko-pravne zaštite (najčešće roditeljske skrbi i odlučivanja o povjeri djece na odgoj i brigu, vještačenja djece, riječ je o postupcima s elementom nasilja u obitelji.

Putem **SOS telefona (0800 200 151) evidentirali smo povećanje od 88%** od toga: 44% poziva odnosi se s područja kaznenopravne zaštite; 24% obiteljsko-pravne zaštite; 8% ostvarivanje socijalnih prava.

Putem pravnog savjetovališta zaprimili smo 117 novih predmeta (87% žena i 13% muškaraca), što je 20% povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Prema dobnoj strukturi, njih 18% su osobe mlađe životne dobi (do 34 godine), 52% odrasli radnoaktivne dobi te 30% starije životne dobi (iznad 60 godina). Korisnici/e koji su se obraćali Udruzi putem pravnog savjetovališta u najvećoj su mjeri s područja Osječko-baranjske, a rjeđe Vukovarsko-srijemske i Brodsko-posavske županije .

U odnosu na područje povrede prava evidentirano je 75 slučajeva (64%) s elementom nasilja prema ženama, uključujući i nasilje u obitelji. Unutar tog broja, najveći broj slučajeva (31%) odnosio se na domenu zaštite od nasilja u obitelji, podnošenje kaznene prijave itd.; 22% na povrede iz domene obiteljsko-pravne zaštite; 20% na stambeno zbrinjavanje i osiguranje smještaja u kriznim situacijama, dok se ostalo odnosilo na pomoć ženama žrtvama nasilja u ostvarivanju prava iz sustava socijalne skrbi, zdravstvenog osiguranja itd.

Osim evidentiranih slučajeva s elementom nasilja, 12% slučajeva je iz područja socijalnih prava/zaštite (uključujući MIO, zdravstvo itd.), 5% se odnosi na obvezno, stvarno i ovršno pravo, 2% na radna prava, 3% na statusna prava (npr. pitanje državljanstva), 8% na upravno pravo i postupak, 3% na nasljedno pravo te 3% ostalo (pomoć i podrška u ostvarivanju sekundarne pravne pomoći, informiranje i podnesci u vezi ograničenja prava tijekom COVID-19 itd.).

Osigurano je zastupanje Udruge u postupcima pred javnopravnim tijelima u 18 slučajeva, 6 pro bono odvjetničkih zastupanja pred sudom i minimalno 50 stručnih konzultacija, na temelju suradnje sa 7 odvjetničkih ureda. Praćenje primjene nacionalnih propisa, usklađivanje i primjenu s Konvencijom VE o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji provodili smo kroz 9 postupaka za stambeno zbrinjavanje žena i djece koji su preživjeli nasilje u obitelji (bijegom od nasilnika) uslijed čega su ostali bez doma i dodatno dugotrajno izloženi i egzistencijalnoj nesigurnosti. Pored posredovanja kod privremenih oblika smještaja u skloništa na razini cijele Hrvatske, usmjereni smo na ostvarivanje prava na dodjelu odgovarajućeg stambenog prostora kao sustavnih i trajnih oblika zadovoljenja osnovnih životnih potreba pozivajući se na prioritetan status. Zaprmljene pritužbe žena žrtvi nasilja u obitelji vezano za stambeno zbrinjavanje i nadalje se odnose na nemogućnost ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje na način na koji bi to (uzimajući u obzir raspoložive kapacitete stambenih objekata u vlasništvu države kao i jedinica lokalne/regionalne samouprave) realno bilo moguće. Situacije napuštanja nasilnika ili izostanak stambenog prostora adekvatnog za život po izlasku iz skloništa ne trpe odgodu, a jedan od temeljnih problema je izostanak adekvatnog normativnog akta koji priznaje pravo na stambeno zbrinjavanje ženama žrtvama nasilja bez obzira na formu preživljenog nasilja i relaciju s nasilnikom. Važećim propisom je područje nasilja nad ženama reducirano na žrtve nasilja u obitelji koje imaju pravomoćnu presudu. Od 9 upravnih postupaka koje smo pokrenili za žene žrtve nasilja u obitelji Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje odobrio je samo 1 zahtjev. U ostalih 8 pokrenutih postupaka žrtve nasilja u obitelji nisu dobile ni rješenje ni informaciju niti na javno objavljenoj (bodovnoj) Listi. Usmeno obrazloženje je da su izuzete s Liste zbog zaštite povjerljivosti njihova statusa (žrtve nasilja u obitelji) a statusi relevantni za bodovanje nisu vidljivi na bodovnoj listi za ni jednu kategoriju pa tako niti za “žrtve nasilja u obitelji”.

Putem SOS linije za žrtve nasilja, mobbinga i diskriminacije (0800 200 151) evidentirano 345 poziva, od toga su 172 poziva (157Ž/15M) evidentirana kroz upitnik, a u odnosu na područje povrede (nasilje prema ženama/nasilje u obitelji, zlostavljanje na radnom mjestu, diskriminaciji, ostalo).

U odnosu na 2019. godinu bilježimo povećanje od 37% u broju zaprimljenih poziva na SOS telefonu, odnosno 58% prema evidentiranim upitnicima, gdje su 91% pritužitelji bile žene, žrtve.

Prema dobnoj strukturi, 9% osoba su mlađe životne dobi (do 34 godine); 57% odrasle radnoaktivne dobi; 22% starije životne dobi (iznad 60 godina); dok je 12% pozivatelja/ica zadržalo pravo na anonimnost podataka pri traženju pomoći i podrške na SOS telefonu, a njihove pritužbe zbog posebnih obilježja zabilježene oznakom XY.

Što se tiče područja pritužbi 73% zaprimljenih poziva/slučajeva sadrži element nasilja nad ženama (uključujući i nasilje u obitelji), od tog broja 37% poziva odnosilo se na potrebu hitnog postupanja zbog otklanjanja opasnosti i trenutne izloženosti nasilju, prijavu nasilja/kaznenopravnu zaštitu itd.; 21% na savjetovanje iz domene obiteljsko pravne zaštite; 11% na savjetovanje i pomoć u stambenom zbrinjavanju i ostvarivanju prava na krizni smještaj; 6% na pomoć ženama žrtvama nasilja u ostvarivanju osnovnih socijalnih prava; 6% na slučajeve diskriminacije/prijave institucionalnog nasilja; 6% na pomoć ženama žrtvama nasilja u OVR postupcima/dugovanjima itd.

Osim evidentiranih poziva s elementom nasilja, 16% poziva odnosilo se na pomoć i informiranje u ostvarivanju socijalnih/mirovinskih i zdravstvenih prava; 3% na prijavu/informiranje u vezi ograničenja prava za vrijeme Covida-19; 2% na obvezno/OVR/nasljedno pravo; te 6% na ostala područja prava (ostvarivanje sekundarne pravne pomoći, pomoć u upravnim postupcima itd.).

Pozivatelji/ce SOS telefona su u 91% slučajeva osobe izložene nasilju i diskriminaciji, dok su 9% to osobe iz neposredne okoline (član obitelji, bliski prijatelj, susjed). Pozivi su zaprimljeni s različitih područja RH i za građane/ke besplatni, a prema pravilima rada SOS telefona jamči se anonimnost, ukoliko se ne radi o iznošenju radnji i okolnosti koje zakonski i etički obvezuju na prijavu, što na jasan i izravan način prenesemo pozivatelju/ici, uz preporuku da i osobno to učini. Na općoj razini možemo konstatirati da i nakon 21 godinu normiranosti, nasilje nad ženama i djecom (u obitelji/zajednici koja ih ima) još uvijek nije prihvaćeno kao društveni problem, a društvena osuda deklarativna i prigodničarska.

Kao posljedicu takvog (ne)razumijevanja imamo „nesnalaženje“ zakonodavca (dualnost postupaka, česte izmjene etc.), izostanak posvećenosti stručnim kapacitetima i mehanizmima za provedbu i izostanak stvaranja određenih standarda kroz praksu. Na nekim prekršajnim sudovima imali smo primjere dobre prakse, pa i u dijelu kvalitetnijeg statističkog izvještavanja, ali ona su neutralizirana spajanjem sudova, preraspodjelom poslova i sl. O nasilju nad ženama i nasilju u obitelji sve je teže doći do relevantnih podataka koji omogućavaju ozbiljnu analizu. MUP na neki način ima objedinjene podatke i dostavljaju nam se po zahtjevu. U njihovom obrascu za ženu žrtvu nasilja koristi se termin „oštećena žena“. Nemamo više cjelovitijih podataka prekršajnih sudova (o izrečenim sankcijama, žalbama, provedbi mjera), podaci DO nisu nam nikad bili dostupni, izuzetak su njihova godišnja izvješća HS, ali post festum, općinskih kaznenih sudova kao niti skloništa (npr. Osječko, upućuje nas na web stranicu gdje ih nema!).

Svjedočimo sve lošijim praksama i potpunom nepovjerenju žrtava prema institucijama. Žene s ml. djecom strahuju od centara za socijalnu skrb i sudova (koji slijede preporuke CSS) zaključujući da životu neusklađene odredbe primjenjuju na pogrešan i nepravedan način.

Stvarnost se frizira do te mjere da se u postupcima obiteljsko-pravne zaštite za nasilje nad ženom i djecom (u obitelji) koristi termin „konfliktni razvod braka“, poziva se na „najbolji interes djeteta“ izlažući ih višekratno postupcima kroz procedure koje nedvojbeno ukazuju na pristup kao prema objektu (npr. koferu!) koje nema prava, primorani su na susrete s nasilnim roditeljem, kao primarnim pravom, psihološkom testiranju na pojavu „otuđenja djece od roditelja“, susretima u neprihvatljiv uvjetima, bez uvažavanja planova i obveza, psihofizičkog stanja i dobi djece.

O organizaciji susreta i druženja djece s roditeljem bilježili smo pritužbe žena koje s djecom žive u manjim i ruralnim sredinama ili su različita i udaljena prebivališta roditelja, djedova i baka (koji također imaju to pravo) da su primorane ustajati s djecom u zoru i putovati javnim prijevozom radi susreta, striktno pazeći na vrijeme. Opravdanja za izostanak nije bilo ni u slučaju bolesti bebe iako su se ti susreti odvijali u autu na šumskom putu, u zimskom razdoblju.

Majci, koja je u ovakvim slučajevima i ranije najviše ili gotovo isključivo posvećena brizi i odgoju djece, stavlja se na teret odgovornost za izvršenje mjere obveznih susreta i viđanja s drugim roditeljem i srođnicima koji na to imaju pravo (u zasebnim terminima).

Kao presedan bilježimo postupanje nadležnih tijela- CSS i policije Osijek u slučaju naše stranke -žene i majke žrtve obiteljskog nasilja protiv koje je CSS podnio kaznenu prijavu zbog sumnje na povredu prava djeteta. Sam upravni postupak vodi se više od godinu dana na čije propuste je utvrdila i izdala upozorenje pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Naše ovlaštenje o zastupanju stranke u ovim postupcima ove nadležne institucije negiraju.

Uvriježena šutnja nadležnih institucija u slučajevima femicida i eklatantnih primjera nasilja nad ženama i nasilja u obitelji ponovila se i u nedavnom osječkom slučaju. Osvrt koji smo dale povodom tog slučaja javnoj TV nije objavljen zbog nespremnosti institucija da se i one o tomu javno očituju, što samo potvrđuje potpuno nerazumijevanje vlastite uloge i javne odgovornosti u provođenju zaštite žena žrtava nasilja u obitelji.

Zaključno: nadležne institucije obeshrabruju žene s iskustvom nasilja da izađu iz nasilja;

- nedostatnost i neučinkovitost mehanizama adekvatne prevencije, standarda procjene rizika, koordinirane društvene osude i sustavne zaštite;
- kršenje postojećih propisa i procedura, pogrešne procjene rizika (sporazumijevanje, mirenje, društveno koristan rad ...), odmjeravanje najblažih kazni koje pogađaju žrtvu/e a ne počinitelja;
- izostanak identificiranja primarnog počinitelja (posljedično: izjednačavanje žrtve i počinitelja);
- zanemarivanje prava žena, nedovoljna zaštita, prebacivanje odgovornosti na ženu u zaštiti djece, obveze da ih potiče i tjera na kontakte s drugim roditeljem – zlostavljačem...;
- dugotrajnost i odvajanje postupaka, i nadalje prisutna dualnosti u odnosu na razinu/područje zaštite;

- rodno neutralna terminologija pogoduje nasilniku jer je funkcija rodno neutralnog jezika relativiziranje svih pojava oblika nasilja prema ženama i održavanje odnosa moći i podređenog statusa žena u društvu
- nacionalna SOS linija (obveza prema Istanbulskoj konvenciji); povjerena organizaciji koja se nikad nije bavila ženama iako Hrvatska spada među države koje su još u socijalizmu uspostavile prva skloništa i SOS linije za žene i djecu žrtve nasilja
- skloništa za žrtve nasilja u obitelji; dokidanje autonomije skloništima koje osnivaju ženske organizacije i problemi s financiranjem; favoriziranje i jačanje utjecaja crkve (KC) i KC kao osnivača domova za smještaj žrtvi nasilja i
- udaljenje iz doma treba isključivo biti usmjereno prema počinitelju, nikako dodatno kažnjavati i egzistencijalno ugrožavati žene i djecu!
- stambeno zbrinjavanje žrtvi nasilja (jedna od mjera izlaza iz nasilja) regulirano samo za slučaj postojanja pravomoćne presude za nasilje u obitelji

Psihosocijalna podrška i individualna pomoć

Grupa za podršku i individualnu pomoć bila je dostupna jednom mjesečno u prostorima MO Tenja, a individualna pomoć prema dogovoru. Kako bi osigurali kontinuitet podrške za žene koje su preživjele nasilje, u travnju i svibnju (tijekom zatvaranja uslijed Covida-19) grupa se provodila putem Skype-a ili Zoom aplikacija. Održano je ukupno 8 susreta grupe za 11 sudionica (od 35 na listi) koje su preživjele nasilje, a dodatno je za 2 sudionice pružena individualna pomoć. Organizirane su i radionice „Jačanja kapaciteta žena koje su preživjele nasilje“ na kojoj je sudjelovalo ukupno 5 žena (4 žene koje su prethodno sudjelovale na grupama za podršku te 1 žena koja se prvi put uključila u ovakve aktivnosti). Aktivnosti radionice temeljile su se na terapijskom učinku ekspresivnih aktivnosti te poticanju istraživanja i promišljanja o različitim vremenskim aspektima vlastitog života, prepoznavanje aspekata osobnog razvoja, vlastitih snaga i potencijala za budućnost.

Ukupno je u aktivnostima psihosocijalne podrške sudjelovalo 12 žena. Osim što se radilo o ženama koje su preživjele nasilje, većina ih živi u težim egzistencijalnim uvjetima te su u visokom riziku od socijalne isključenosti. Također, 3 uključene žene su osobe s invaliditetom. Prema dobnoj strukturi, u ovim aktivnostima sudjelovale su najvećim dijelom žene srednje životne dobi, odnosno 9 žena između 35 i 54 godine starosti. Uz to, uključile su se i 3 žene starije životne dobi (iznad 60 godina).

Besplatna pravna pomoć (BPP)

Financijska sredstva za BPP ostvarujemo kroz projekt Ministarstva pravosuđa i uprave. Ta sredstva su i nadalje projektna, a ne programska, neizvjesna su i nedostatna za potrebe kontinuiranog rada savjetovališta koje ima SOS liniju za cijelo područje RH i ured(e). Za dvije zaposlene osobe ovlaštene za pružanje BPP sredstvima Ministarstva pravosuđa i uprave osigurava se 16-18% udjela u plaćama, iako BPP pružamo kontinuirano, a u 2020. bilježimo samo kroz pravno savjetovalište povećan opseg rada od 20% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Izostanak adekvatnih sredstva i dodatnog prostora za rad ureda Tenja i Osijek onemogućava jačanje kapaciteta zapošljavanjem mladih visokoobrazovanih osoba pravne struke u organizaciji za zaštitu ljudskih prava i sloboda (poput naše), a time i prijenos znanja i iskustva na ovom području. Uspostavom

financiranja instituta besplatne pravne pomoći putem Ministarstva pravosuđa (i uprave) odmah je onemogućeno financiranje Nacionalne zaklada za razvoj civilnoga društva što je uvelike doprinijelo fragmentiranju i slabljenju potencijala OCD-a upravo na ovom ključnom području.

Značaj vladavine prava kao temeljne pretpostavke za sveukupni društveni napredak i životno zadovoljstvo nije sporan na deklaratornoj razini, ali obeshrabrujuće je praktično poimanje ljudskih prava i sloboda kao socijalnih usluga. Potvrda tomu su fondovi Europske unije (za članice) među kojima nemamo posebnog fonda za djelovanje OCD-a na očuvanju općeprihvaćenih univerzalnih vrijednosti o ljudskim pravima i slobodama, jačanju vladavine prava, demokratskih procesa, suzbijanje diskriminacije.

Kao neprofitna organizacija i korisnica Europskog socijalnog fonda podliježemo istovjetnim uvjetima kao javni i gospodarski sektor, odnosno vjerske zajednice i drugi pravni subjekti osnovani po posebnim propisima i za posebne namjene, s redovitim izvorima prihoda. Pružanje javnih usluga za socijalno isključene skupine građana/ki koji žive ispod razine siromaštvo, često i u teritorijalno izoliranim područjima, prepušta se neprofitnim organizacijama čiji rad se financira po modelu nadoknade sredstava i predfinanciranja s mogućnošću predujma do 40% ukupno odobrenog budžeta projekta. Najnovija praksa isplate polovine tog iznosa predujma, a ostatka po prihvaćanju obrazloženja i dodatnog zahtjeva predstavlja grubo kršenje potpisanog ugovora.

Od pretprijetnog razdoblja i tijekom već sad osme godine punopravnog članstva u EU ustraje se na normalizaciji modela zaduživanja neprofitnih organizacija kod poslovnih banaka što kao izvjesnu posljedicu kašnjenja provedbenih tijela s isplatama ima nelikvidnost te nastupanje kaznene odgovornosti ovlaštene osobe i udruge kao poslodavca. Unatoč neospornom pozitivnom doprinosu djelovanja OCD-a u Republici Hrvatskoj i unatoč općepoznatoj činjenici i primjerima neprofitnih organizacija koje su iz navedenih razloga prestale postojati, odlaže se iznalaženje rješenja i promjene tako štetnih pravila ugovaranja za neprofitni sektor.

S naslova zaštite osobnih podataka korisnika/ca kroz sustav BPP i druge nacionalne izvore financiranja uspostavljen je standard izvještavanja, s mogućnošću uvida u spis i osobne podatke u nazočnosti nadležne osobe, dolaskom u ured za potrebe nadzora. Ustrajemo na istovjetnosti izvještavanja i u odnosu na sredstava osigurana iz fondova ESF-a, međutim slučaj retroaktivne primjene uputa o pseudoanonimizaciji korisnika ESF – žrtve nasilja u obitelji, upućuje na potrebu daljnjih obrazloženja o naravi posla i harmonizacije potrebe za vjerodostojnosti utrošenih sredstava, a bez narušavanja integriteta ranjivih društvenih skupina.

Pojave i slučajevi diskriminacije

Pretežit dio slučajeva evidentiranih u 2020. godini su žene s iskustvom nasilja koje su nam se obratile za pravnu i psihosocijalnu pomoć zbog kršenja temeljnih prava. Pritužbe na postupanje nadležnih institucija (u najvećoj mjeri CSS i policije) slali smo nadležnom pravobraniteljstvu i institucijama. Među slučajevima za izdvojiti je postupanje nadležnih tijela- CSS i policije Osijek u slučaju žrtve nasilja u obitelji protiv koje je CSS podnio kaznenu prijavu zbog sumnje na povredu prava djeteta. Kaznenoj prijavi protiv žrtve nasilja prethodilo je psihološko testiranje njezine djece koje CSS Osijek proveo na

zahtjev policije! Sam upravni postupak vodi se više od godinu dana na čije propuste je utvrdila i izdala upozorenje pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Naše ovlaštenje o zastupanju žrtve nasilja (sukladno ZBPP) u ovim postupcima ove nadležne institucije negiraju. Dodatno, protiv nasilnika (supruga i oca djece) naša je udruga još u srpnju 2019. godine podnijela prijavu za nasilje u obitelji. Prijavu je policija klasificirala kao prekršaj (žurni postupak), a postupak do danas nije okončan.

Prema području povrede najveći broj slučajeva odnosi se na nasilje nad ženama i djecom, kategorizirane po pravnim područjima ovisno o obliku pravne pomoći koja je ženama bila potrebna: primarna pravna pomoć i zastupanje putem našeg pravnog savjetovališta ili sekundarna pravna pomoć ostvarena u 6 slučajeva kroz suradnju sa sedam odvjetničkih ureda i pro bono zastupanje u sudskom postupku. U 18 slučajeva Udruga je zastupala stranke u upravnim postupcima temeljem ovlaštenja za pružanje pravne pomoći sukladno ZBPP. Radi se o slučajevima nasilja i obiteljsko-pravne zaštite te s tim povezanim zahtjevima kao što je pristup sudu, provođenje mjera zaštite, stambeno zbrinjavanje žena (i djece) žrtvi nasilja te ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi i zdravstvenog osiguranja.

Naše praćenje zabilježenih pritužbi nasilja nad ženama i nasilja u obitelji ograničeno je na postupak dok se vodi pred nadležnim tijelom uprave, a kada on prijeđe u nadležnost pravosudnih tijela ovisimo o mogućnosti i dispoziciji stranke da nas izvještava, što se i događa npr. kod postupaka o povjeri djece na brigu i odgoj i sl. Kroz kratkotrajnu primjenu neučinkovitost sustava sekundarne pravne pomoći potpuno je demotivirala i one malobrojne odvjetničke urede s liste da preuzmu zastupanje i na taj način u određenoj mjeri osigura žrtvi nasilja mogućnost izbora osobe koja će zastupati njene interese. Sve naše stranke žrtve nasilja u obitelji i diskriminacije nemaju financijskih sredstava koja bi mogle dati za odvjetničke usluge, a da to ne bude bez štetnih i dugotrajnih posljedica na podmirenje osnovnih životnih potreba njih i članova njihove obitelji. Česti su primjeri da žrtva zbog toga što nije imala primjereno zastupanje izložena neotklonjivim štetnim posljedicama. Praksa i prevladavajuće razumijevanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u odnosu na težinu povrede određenih društvenih vrijednosti kao niže razine opasnosti, zanemaruje razarajuće i multiplikatorske učinke te preventivni potencijal kroz sveobuhvatnu i sustavnu osudu. Kako je prijava nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u nadležnosti policije i državnog odvjetništva to i procjena okolnosti slučaja i upućivanje optužnih prijedloga ovisi o njihovoj ocjeni težine djela i primjeni instrumenata pravne zaštite.

Prema službenim statistikama, izuzimajući razdoblje pravne praznine u kaznenoj sferi zaštite, može se zaključiti da smo i nadalje oslonjeni na prekršajni postupak i njegove sankcije, koji se u našem području kroz rad pojedinih sutkinja pokazao da može biti učinkovit, unatoč (trajne) izloženosti prekršajnih sudova reorganizaciji, nemogućnosti provođenja mjera obveznog psihosocijalnog tretmana, nedostatnosti sredstava i pravodobne dostupnosti stručnjaka/kinja za vještačenje i sl., kao dugotrajnim problemima.

Briga za uspostavu sustava stambenog zbrinjavanje žena (i djece) žrtvi nasilja u obitelji nije pokazana. Iako ne trpi odgodu žrtve nasilja u obitelji napuštanjem doma zbog izlaska iz nasilja ili izostanak stambenog prostora adekvatnog za život po izlasku iz skloništa prepuštene su samima sebi. Znatno povećanje prijave nasilničkog ponašanja u obitelji uslijed epidemija COVID-19 žrtvama je u potpunosti oduzeo priliku za izlaz iz nasilnog okruženja. Prihvatilišta za beskućnike

Siromaštvo i ekonomske nejednakost

Sve veći broj građana/ki živi sve teže, ispod razine dostojne za čovjeka i nisu u mogućnosti sami bez pomoći države umanjiti daljnje rizike od siromaštva i isključenosti. Međutim, nekonzistentnim zakonodavnim rješenjima i praksom, nedostatkom financijskih sredstava i sve većom opterećenosti narušena je primarna svrha sustava socijalne skrbi, a građani uskraćeni u dostupnosti egzistencijalnih prava zajamčenih Ustavom i zakonom.

Korisnici naših usluga u pravilu su obespravljeni, siromašni i socijalno isključeni. Stariji i nemoćni ljudi, obitelji s više uzdržavanih članova, dugotrajno nezaposleni iznad 50 godina života ne samo da oskudijevaju u osnovnim materijalnim dobrima već su suočeni s potpunim gubitkom šanse izlaska iz svijeta siromaštva uključujući postojeću razinu socijalnih transfera. Visina osnovice za socijalne naknade utvrđuje se bez utemeljenih i realnih pokazatelja i iznosi 800,00 kuna dok je uspostavljena linija siromaštva takva da nije stvarno dostatna ni za zadovoljavanje nužnih životnih troškova. U ostvarivanju bilo kojeg prava iz sustava socijalne skrbi građani su izloženi opsežnoj dokumentaciji, znatnom materijalnom trošku te dugotrajnoj proceduri pri svakom zahtjevu. Primjena visine dohotka i imovnog cenzusa članova obitelji kao kriterija za utvrđivanje osnovice za ostvarivanje osobnih prava grubo narušava integritet i dostojanstvo pojedinca i onemogućava ga da kao pojedinac ostvari zajamčena (egzistencijalna) prava. Posebno se to odnosi na ostvarivanje prava djece, starijih i nemoćnih osoba, u hitnim mjerama pomoći osobama bez vlastitih sredstava za život, npr. ženama izloženim nasilju u obitelji kada s mld. djecom napuštaju svoj dom i nemaju nikakvih sredstava za život, radnicima kada ostanu bez posla i/ili ne primaju plaću. Ostvarivanjem prava na privremeno uzdržavanje djeteta (u visini od 50% utvrđenog minimalnog iznosa), koja je po svim osnovama ograničavajuća i složena, korisnica/-k prava ne može istovremeno koristiti i stalnu novčanu pomoć.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje je 15. prosinca 2020. započeo zaprimati zahtjeve za priznanje prava na nacionalnu naknadu za starije osobe (prije nego je zakon stupio na snagu). U tom periodu i nama su se za pomoć obratili ljudi iz zajednice koji su se nadali da će navedenim zakonom ostvariti svoja osbna prava. Strategijom socijalne skrbi za starije osobe u RH (2017.-2020.) predviđeno je uvođenje „nacionalne mirovine“ na temelju prethodnog rada i plaćenih doprinosa za osobe starije od 65 godina. Analizom stanja koja je prethodila donošenju Zakona je utvrđeno kako u Hrvatskoj približno 60.000 osoba starijih od 65 godina nije ispunilo minimalne uvjete za ostvarenje prava na mirovinu (najmanje 15 godina mirovinskog staža) i da su osobe bez mirovina u najvećoj mjeri žene, iz razloga što žene koje su u radno aktivnoj fazi života morale preuzeti na sebe cjelovit sadržaj partnerskih (zajedničkih) obaveza i odgovornosti za brigu i skrb o kućanstvu, djeci te starim i nemoćnim članovima kućanstva su znatno manje nego muškarci mogle sudjelovati u plaćenom radu izvan kuće, što za posljedicu ima da u starosti nemaju vlastitih izvora prihoda i na taj način kontinuirano ostaju u odnosu zavisnosti što je očiti primjer diskriminacije žena i suprotnost ustavnim vrednotama RH (čl. 3. Ustava RH). Iako je analizom stanja utvrđeno tko (i zašto) je kategorija za ostvarivanje navedenog prava, kriteriji za ostvarivanje su takvi da onemogućavaju (u najvećoj mjeri) ženama ostvarivanje osobnog prava (čije je uporište starosna dob, prebivalište, prethodni rad kraći od 15 godina i plaćeni doprinosi) jer je propisom određeno da se prihodi ostalih članova kućanstva uračunavaju u census a što je negativna pretpostavka za stjecanje unatoč ispunjavanju uvjete koji su osnova ovog instituta u okviru mirovinskog sustava.

Ustupanjem sve većeg područja i opsega pružanja javnih usluga privatnom sektoru bez učinkovitih zaštitnih mehanizama svjedočimo ukorjenjivanju ekonomske nejednakost u našem društvu do te mjere da provođenje javnih politika i djelovanje institucionalnih mehanizama nije moguće bez strateškog zaokreta prema zaštiti javnog interesa i regulaciji stvaranju sveukupnih društvenih okolnosti koje članovima zajednice jamče sigurnost u području rada, stanovanja, obrazovanja, zdravlja i socijalne skrbi. U razdoblju tranzicije i financijske krize rastuća egzistencijalna pitanja građana/ki nisu se rješavala i pravna nesigurnost samo je rasla.

U okviru klimatske i energetske učinkovitosti građanima/kama su od prosinca 2015. godine ograničena vlasnička prava i nametnute obveze ex lege -ugradnje razdjelnika u postojećim stambenim zgradama s dugotrajnom i nepopravljivom štetom. Pristupilo se primjeni bez nužne pripreme, opravdanosti, analiza učinaka, tehničkih mogućnosti, same svrhovitosti i bez mogućnosti izbora, pravdajući se obvezom preuzimanja pravne stečevine EU. Promijene regulacije upravljanja takvom suvlasničkom zajednicom urušio je pozitivnu praksu i nanio nenadoknadivu štetu s dugotrajnim posljedicama kako na pojedinačnoj razini tako i javnom interesu. Unatoč predviđenim drakonskim kaznama znatan dio suvlasničkih zajednica nije pristupio ugradnji razdjelnika. Tamo gdje je većina suvlasnika odlučila uvesti razdjelnike -mjereno prema udjelima stambene kvadrature, oni koji to nisu učinili penaliziraju se plaćanjem dvostrukog iznosa za troškove toplinske energije isporučene tijekom sezone grijanja. Kao posljedicu nametnutog i neuređenog modela upravljanja suvlasničkom zajednicom po sili Zakona o tržištu toplinske energije unutar pet godina svjedočimo iseljavanju iz takvih zgrada, ponajprije umirovljenika zbog nemogućnosti plaćanja visokih nameta za grijanje i uopće stanovanje, prometu stambenih jedinica u svrhu rentijerstva i okrupnjavanju suvlasništva nekolicine pojedinaca. Iako je odmah po donošenju Zakona Ustavnom sudu upućeno više prijedloga za ocjenu njegove ustavnosti nema očitovanja.

Drugo važno (i srodno) pitanje za građane/ke predstavlja energetska obnova tih stambenih zgrada koja se jednako tako bez dugoročne strategije, upotrebe standardnih vrijednosti, stručnih podloga energetske svojstava, usporedbe energetske certifikata prije i nakon obnove, odgovornih mehanizama odlučivanja, nadzora, nesustavno i stihijski provodi opterećujući (su)vlasnike i zgradu s enormnim iznosima kredita.

Također važno pitanje od javnog interesa gdje su građana/ki prepušteni sami sebi predstavlja gospodarenje otpadom i uređenje komunalnih usluga.

Reforma ovršnog prava i prenošenje ovrhe na temelju vjerodostojne isprave u nadležnost javnih bilježnika uz novine koje se prodajom duga u praksi proširuju na poslodavce kao jamce ukazuje na stanje sistemskih ograničenja i propusta da se rješavaju nagomilana egzistencijalna pitanja društva i zaštite građani (ovršnici) od perpetuiranog duga i ovršnih postupaka na temelju vjerodostojne isprave javnih bilježnika koje pokreću agencije osnovane od financijskih institucija.

